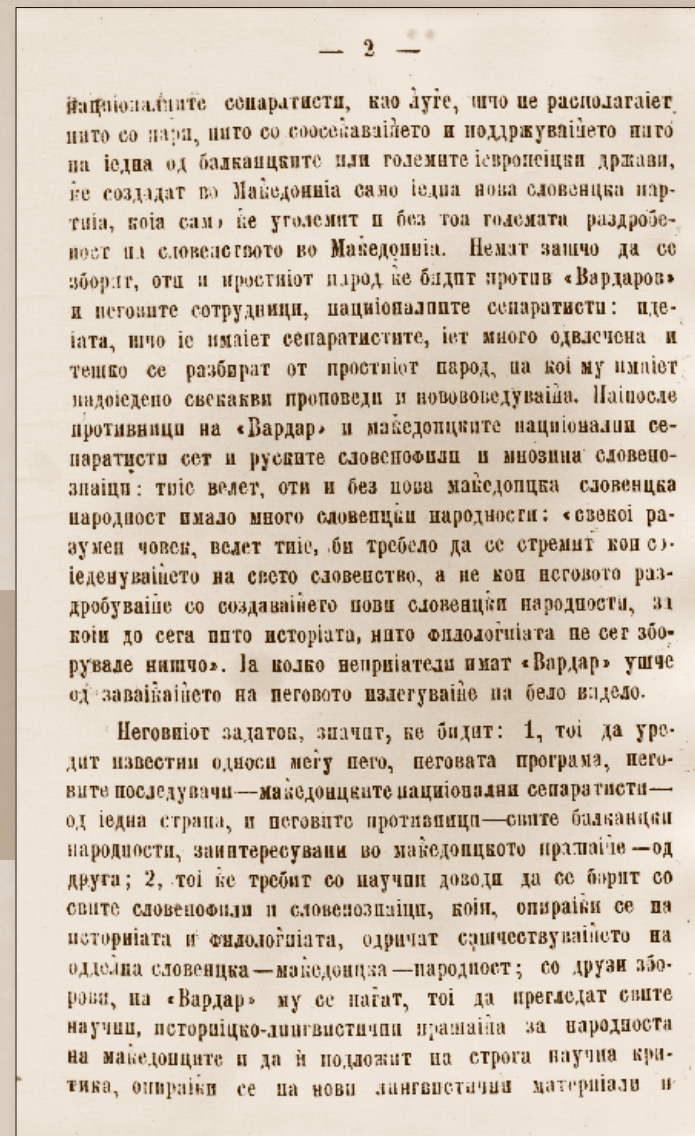

61.1

79

61.2

61.1-32. Првиот број на сѝсанието „Вардар“, отпечатен во печатницата на А. Шульце во Одеса, без кориците (уште не се пронајдени). Примероци се откриени во три архива во Русија: 1. првите страници се најдени од проф. С. Б. Бернштейн во 1934 год. во Обласниот државен архив во Одеса, ф. 9, оп. 1, д. 401. Приложение (С. Б. Бернштейн, „Вардар“ К. П. Мисиркова, „Slavistična revija s prilogom Linguistica“, XI, 3-4, Ljubljana, 1958, 85-86; истиот, *Из историји македонскогo лигвистичкогo јазика*. „Вардар“ К. П. Мисиркова, Славянская филология. Сборник статей, вып. третий, Москва, 1960, 70-79); 2. по наше барање, професорката Маријана Бершадскаја во 1965 год. го најде во Библиотеката на РАН во Санкт-Петербург (ф. П. А. Кулаковский, XXVI/Сб. 128) комплетниот текст на првиот број на „Вардар“ и го микрофилмува, а потоа колешката Јулија Белјаева од Москва ни го испрати, па според тие копии е направено првото фототипно издание (Блаже Ристовски, „Вардар“, научно-лигвистичко и оишійестіевено-іолигвистичко сѝсание на К. П. Мисирков, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Посебни изданија, книга 4, Скопје, 1966), и 3. комплетен пробен примерок испратен од К. П. Мисирков до Д. К. Сементовски-Курило најдовме и во Москва (АВПРИ, ф. Славянский стол, д. 5227, лл. 31-62). Копијата е направена од примерокот во Библиотеката на РАН во С.-Петербург.

теорія. Наскоче трошо и наглавно, «Вардар» не само треба да владит научна основа на македонскиот национален сепаратизам, но тој треба да покажи нагледно да јет националот јазик самобитен, да тој не јет ни срцики, ни бурдан и да јет способен за литературно развивање. Редом со достигнувањето на тој задаток, «Вардар» ќе дајат на своите читатели цел ред интересни за својот македонец научни и белетристички материјали и со тоа ќе владит основа на македонската самостојна наука и литература.

«Вардар» ќе се помага со нови научни материјали да представуваат интерес не само за македонците или заинтересуваните од политично гледиште со македонското прашање туѓинци, ами исто така и за тие от последните, за кои нашата татковина представува чисто научен интерес. Со статиите на руски јазик «Вардар» ќе се помага да запознајат по широките руски крајови со Македонија и македонското прашање.

Ево и задаците, што си ѝ имат владено «Вардар»; тие сѫ од двоен карактер: политичен и научно-литературен.

Задатоците на «Вардар» сѫ до толку големи, мажнотиите, со кои имат тој да се стретит, сѫ от толку сериозен карактер; пријателите, на кои тој имат да бројат, сѫ до толку малу, што уште од заваго се чинит, оти гласо на «Вардар» ќе бидит глас на викач во пустина. Постред таја глбока жалост, што задавуваат грдите, кога помислуваме за мажнотиите, со кои имат да се стретит «Вардар», само једно нас не утешаваат, а то јет — Господ Бог и правичата пегова, што јет на наша страна: со неја и Тој јет кај нас и со нас, а со Господ напред «Вардар» ќе излезит победител от свите мажнотиин, какви и до сѫ тие.

Отъ редакціи.

Нашъ журналъ представляетъ собою нечто новое, должествующее обратить на себя вниманіе всѣхъ, интересующихся македонскимъ вопросомъ. Можно заранѣе предсказать, что «Вардаръ» будетъ встрѣченъ всѣми интересующимися македонскимъ вопросомъ, кромѣ западно-европейцевъ, какъ явленіе, могущее принести большой вредъ интересамъ всѣхъ, заинтересованныхъ македонскимъ вопросомъ, народовъ. «Вардаромъ» будутъ недовольны: турки, греки, болгаре, сербы и сами македонцы. Турки могутъ опасаться того, чтобы онъ не предназначеновалъ собою появленіе какого либо новаго теченія среди македонцевъ, которое могло бы вызвать новыя неурядицы въ Македоніи. Греки едва ли порадуются какому бы то ни было движенію среди македонцевъ, которое могло бы обнаружитъ способность славянскаго элемента къ борьбѣ за самосохраненіе въ пѣвогда классической Македоніи. Болгары и сербы не порадуются появленію «Вардара» съ его новой національной программой, въ виду того, что онъ можетъ нанести смертельный ударъ ихъ національнымъ стремленіямъ въ Македоніи. Наконецъ, большая часть, чтобы не сказать почти вся македонская интелгенція будетъ враждебно настроена по отношенію къ «Вардару» и его программѣ, между прочимъ и потому, что всѣ македонцы, противники македонскаго національнаго сепаратизма, убеждены въ томъ, что деньгами можно создать въ Македоніи пѣз македонцевъ-славянъ не только болгарскую, сербскую, греческую или македонскую, но даже и цыганскую народность и цыганскіе интересы, безъ денегъ же не возникаютъ и не существуютъ ничьи національные или религіозные интересы въ Македоніи; противники національнаго сепаратизма думаютъ, что національные сепаратисты, какъ люди, не располага-

ющіе ни денежными средствами, ни сочувствіемъ и поддержкою ни одного изъ балканскихъ или европейскихъ государствъ, создадутъ въ Македоніи только одну новую національно-политическую партію, которая собою только увеличитъ существующую и безъ того большую раздробленность славянства въ Македоніи. Печего говорить о томъ, что и простой народъ будетъ враждебно настроенъ по отношенію къ «Вардару» и его сотрудниковъ, національныхъ сепаратистовъ: цѣль, преслѣдуемая сепаратистами, вслѣдствіе своей отвлеченности, съ трудомъ понятна простому народу, которому надобно всякія проповеди и нововведенія. Наконецъ, противниками «Вардара» и македонскихъ национальныхъ сепаратистовъ являются и русскіе славянофилы и многіе славяновѣды; они утверждаютъ, что и безъ новой македонской націи существуетъ достаточное количество славянскихъ народностей: «каждому разумному славянину, говорятъ они, слѣдовало бы стрѣмиться къ объединенію, а не къ расцѣпленію славянства выдѣленіемъ повыхъ славянскихъ народностей, о которыхъ ни исторія ни филологія ничего не упоминаютъ». — Вотъ со своими недоброжелателями приходится встрѣтиться «Вардару» еще въ началѣ его существованія.

Задачей «Вардара» поэтому будетъ: во первыхъ, установить извѣстныя отношенія между нимъ, его программой, его приверженцами и послѣдователями его программы — македонскими национальными сепаратистами — съ одной стороны, и своими противниками — балканскими народностями, заинтересованными въ македонскомъ вопросѣ — съ другой; во вторыхъ, «Вардаръ» научными доводами имѣетъ бороться со всѣми тѣми славянофилами и славяновѣдами, которые, опираясь на исторію и филологію, не признаютъ существованіе отдѣльной славянской — македонской народности; другими словами «Вардаръ» обязанъ пересмотрѣть всѣ научные, историко-лингвистическіе вопросы о народности македонцевъ и подвергнуть ихъ строгой научной критикѣ, опираясь на новыя лингвистическіе матеріалы и теоріи. Наконецъ, въ третьихъ и самое главное, «Вардаръ» не только долженъ положить научное основаніе македонскому национальному сепаратизму, но онъ долженъ показать наглядно, что нашъ языкъ — языкъ самобитный, что онъ

не нарѣчие сербскаго или болгарскаго языка и что онъ способенъ къ литературному развитію. вмѣстѣ съ достиженіемъ этой задачи, онъ дастъ своимъ читателямъ цѣлый рядъ интересныхъ для каждаго македонца научныхъ и беллетристическихъ матеріаловъ и этимъ положитъ основаніе самостоятельной македонской наукѣ и литературѣ. «Вардаръ» постарается новыми научными матеріалами представлять интересъ не только для македонцевъ или лицъ, заинтересованныхъ македонскимъ вопросомъ съ политической точки зрѣнія, но точно также и для ученыхъ, для которыхъ наша родина представляетъ чисто научный интересъ.

Вотъ главные цѣли, къ достиженію которыхъ «Вардаръ» будетъ стремиться; онъ имѣютъ двойной характеръ: политическій и научно-литературный.

Цѣли «Вардара» — до того обширны; трудности, съ которыми ему придется встрѣтиться — столь серьезны; сочувствующіе, на которыхъ онъ рассчитываетъ и можетъ рассчитывать — столь не многочисленны, — что еще съ первыхъ шаговъ кажется, что голосъ «Вардара» останется голосомъ вопиющаго въ пустынь. Посреда глубокой печали, охватывающей и подавляющей при мысли о трудностяхъ, съ которыми «Вардару» приходится встрѣтиться, является одно утѣшеніе, а это — Господь Богъ и его высшая справедливость, которая всецѣло на нашей сторонѣ; съ нею и онъ съ нами, а съ именемъ Господнимъ «Вардаръ» выйдетъ побѣдителемъ изъ всѣхъ затрудненій, каково бы они ни были характера.

ПѢТНИКЪ.

Песна от П. Прерадовикъ.

„Боже мили, каде зајдов!
Нок ме стигна во туѓина,
Не знам паго, не знам трага,
Свегде на гол камен газат
Тешки нози по пустиѣна!

Ушче нојкај не си најдов!
Север сеч' от снежни брда,
А туѓинец, сиромавот
По голем му мрак во мракот,
По тврда му земја тврда.

Наоколо магла паѓат,
Покрита ѿет месечина,
Не се видат звездни траѓи,
Мајко мила, мајко драга,
Ти да видиш своја сина!

Да го видиш него сега
Обиколен свиот с беда,
Ти ќе горко заплакаше,
Рака ќе ти с' затресе,
Од жалост го грлејќ' него!

Зашчо тебе не те слушаа,
Кога си ми мен зборила:
Не од' синко, од мајка ти,
Меко легло шчо стеле ти
Тебе постред своји крила!

Не од' синко, мила душо,
Ним — от кровот татковниот,
Туѓа земја имат своји,
Не познајат јади твоји,
Туѓа љубов љубит својот!

Зборейќи со себе така,
Кон колиба једна стигне,
Нечекано шчо ѿ згледа
Уморејот пѣтник сега,
И почука на вратине.

Отварајќи све полека,
Питајќи се, кој ќе да сум?
Глава зваѓат једна стара,
„Дај во име Божја дара,
Бабо, мене да пренојкам!

Не знам кај сум, каде зајдов,
Нок ме стигна во туѓина,
Не знам паго, не знам трага,
Свегде на гол камен газат
Тешки нози по пустиѣна!

А друѓ' нојкај кај ќе најдев!
Север сеч', от снежни брда,
А туѓинец, сиромавот
По голем му мрак во мракот
По тврда му земја тврда.

Наоколо магла паѓат,
Покрита ѿет месечина,
Не се видат звездни траѓи,
Мајко мила, мајко драга,
Ти да видиш своја сина!

„К'е те примев јас со радост,
Ами видиш, оти спијат
Туѓа сина три и ќерки,
Шчо мајчино сето срце,
Сета кука исполнуват!“

„Не далско ѿет до денот,
Пелле і будит самовили;
Дор загрејат денот Божји
Мало оѓен бар положи,
Да одмрзнам студии жили!“

„Мојот оѓен ми ѿет скриен,
Немам дрва гото'о нишчо,
И то мало, шчо ѿет наѣре,
Децава к' им требит утре,
Каа се зберат крај огнишче!“

„За туѓинец нишчо немаш,
Туѓа мајко, коа те молит;
Туѓо дете твојо не ѿет!“ —
Тогат' две му грозни солзи
Низ лице долу капат.

„Кај сѣт рац' от твојта мајка,
Се'а да зберат солзи сино'і
Кај колено да с' одморит,
Тежок товар да с' соборит;
Кај ѿет твојта татковнина?“

Како да сѣт грчѣ' луги
Со тој збор му срце стегли!
Свиот здравен пѣтник стоит,
Леден пот му чело потит,
Не дават му он да мисли!

„Ми со очи подигнати
Се обрна тој на тамо,
Кај од мила татковнина
Свеко утро солнце сиине,
Тамо мисла брзат, тамо!“

„За тебе пак душа дишет,
За тебе се срце биет,
Татковнино, мајќ' от стрѣјка,
Тебе ти се синот врајка
И од радост солзи лиет!

Земјо го пак твојто дете,
На век твојо тој ќе бидит,
К'е те љубит само тебе,
В твојо поле клај му гробо,
С твојо цвѣте гроб му кити!“

Превел от српско-хрватски
К. Мисирков.

Изникнувањето и разбор на бугарската и ерпцка теорија за народноста на македонците.

Тие, шчо сѣт по глѣбоко запознати со македонското прашање, једнај ли се сомневат, оти пак важна негова страна ѿет — то за народноста на македонците. Зато ние, без да укажуваме на важноста на последното, ќе поминеме право кон разгледувањето на сѣществувачките теорји за народноста на македонците и нивното изникнување, а после ќе бидат направени некои и други забелешки за нивната научна безпочвеност.

Најнапред ќе одбележиме, оти свеопш интерес доби прашањето за народноста на македонците, кога се запитале, чија твѣбит да бидит Македонија, и се претполагаше одговор: на тој народ, шчо ѿе населават; тогати се постави прашањето: каков народ главно населават Македонија, или от каква народност ѿет главногo населејње на Македонија — македонците?

Однесувањето на Македонија по С.-Стефанѣнио договор кон Бугарија покажуваат, прашањето за народноста на македонците да беше до тогати решено во корист на бугарите: науката и пѣтниците от сѣте европејски страши, шчо патуваа по Македонија, ѿ извагаа македонците — бугари. Зато и дипломатијата во С.-Стефано ѿе даде Македонија на Бугарија. Но во Берлин расипаа то, шчо беше

направено во С-Стефано: Македонија беше одделена од Бугарија и врната на Турцко. Исто така и Источна Румелија беше одделена од С-Стефанска Бугарија во одделна автономна провинција, а некои делови на првната беа дадени на Србија. Се разбрал, оти за време от С-Стефанскијо договор до Берлинскијо конгрес никакви прерпати во науката за јужните словени не бидоа; но зато и дипломатијата се раководија со нешто, кога је раздробила С-Стефанска Бугарија на неколку делови и је оставила Македонија под Турцко.

Ние, македонците знаеме отшто ни припажувале нашите татковци и друзи, по стари од нас, роднини, оти грцките владици, кога биле руските војски во 1878 година под Стамбул, собираше по селата селци и печати на книги, во кои се велело, оти на македонците им јет убаво под Турцко, оти они не го сакајет Московот, и не сакајет да сет со Бугарија. Со таа малевра грците покажае на европејските дипломати, оти во Македонија они имајет силно влијание и големи интереси, и оти мајчно се определуваат меѓата меѓу грчки и словенски интереси во Македонија, зашто тамо имат голем дел словени, што признавајет патријархијата, и со то сет под грчко влијание, признавајќи се за грци. Против прејмуштествени бугарски интереси во Македонија, осем грците, станаје и србите, на кои уште до Берлинскијо конгрес им беше посветувано да покажат својото недоволство от С-Стефанскијо договор. Србите, отшто загубије надеж да добијат Босна и Ерцеговина, по туѓи совети и со туѓа дипломатска поддршка зајавија, оти и они имајет, заједно со бугарите и грците, своји национални интереси во Македонија. Осем то во Македонија турцкијо елемент беше многу силен, а руски војски во неја немаше. По свите тие причини и по некои друзи во Берлин Македонија беше одделена от С-Стефанска Бугарија и оставена под Турцко. Дипломатите, одделувајќи је Македонија од Бугарија, барем на вид постапуваје од името на правината, а имено, се застапија, гоа, за грцките и српски интереси.

Пререшувајето на македонцкото прашање во Берлин јет интересно меѓу друго и во следни односи: 1, тој по-

кажа големата важност на прашајето за народноста на македонците при решавајето на македонцкото прашање: прашајето за народноста на македонците беше главнијо мотив, при којшо решејата на конгресо имаје вид не на произвол, но на сочувување на правината; 2, прашајето за народноста на македонците наеднаш, печелано се обриа во прашаје от првостепена и свеопшта, не само научна, но и политична важност; 3, грцките и српските протести против господствувајето на бугарски интереси во Македонија имајет особен значај за то, што, бројејќи за грци или срби тие, што до тогај не бројеа од европејците за бугари, поставије на дневен ред важно прашање за народноста на македонскијо елемент во Македонија.

И така, до С-Стефанскијо договор господствуваше једна теорија за народноста на македонците, а та јет, да сет македонците бугари. К'е је наречиме та теорија—бугарска. Ако грцките тврдеја, да биле и да сет македонците по корен потомци на старите македонци од Александрово време, ами само си заборавиле јазико и се оварвариле—ословениле, се приејат за одделно учение, то је имаме втора или грчка теорија. Грцката теорија немаг под себе никакво тврдо земипште и од научен глед не заслужуват никакво внимање. Та јет по нова од бугарската теорија и се појави, кога последната стана особено опасна за грцките аветити на Македонија. Једновремено со грцката теорија виде свет и треќа или српската теорија, но која македонците биле и сет срби.

Откако се исклучи грцката теорија, као јавно фантастична, остануват две сериозни теорити за народноста на македонците, то сет: бугарската и српската. К'е и разгледаме тие две теорити по одблизу: прво, пивното изникнување, а после пивнијо научен значај. К'е заватиме од бугарската, као по стара и по распространена теорија.

Као што рековме, до С-Стефанскијо договор во науката имаме место само бугарската теорија за народноста на македонците. Та се создаде овака. Во 1815 година се оддели от Турцко Србија. От словенските страни останаје под Турцко на Балканскијо полуостров: Босна и

Ерцеговина, Бугарија, Тракија и Македонија. Босна и Ерцеговина само со тесна меѓа се соединуваје со северна Македонија, каде арнаутите од година на година све повеќе и повеќе се настануваје на местото на словените, и со тоа све повеќе и повеќе је одделуваје Ерцеговина от северна Македонија. На таков начин, судбите на јужните словени, кои и до тогај не беа једнакви, во заватоко на XIX век се распаднаје на две: северо-западните балкански словени, осем босно-ерцеговинците, се падоје или под Австро-Маджарско или составуваје слободни државини; југо-источните пак и босно-ерцеговинците останаје под Турцко. По ослободувајето на Србија се разбуди национално самосознавање и меѓу свите словени, што останаје уште под Турцко, но при тоа, тие се разделни на две групи: северо-западна или босно-ерцеговинска, која сли своите интереси со друзите северо-западни—слободните и Австро-Маджарски—словени и јужно-источна или македоно-бугарска. Пошто Босна и Ерцеговина беа обиколени от свите страни, осем од југо-исток, со слободни русијски ротствени страли, а од Македонија и друзите југо-источни словенски страли по Турцко со арнаути, то не можеше да се развијет општо национално самосознавање меѓу босно-ерцеговинци од једна, и македонци и бугари од друга страна. Усогравскијо положај на Босна и Ерцеговина од једна страна, и Македонија, Бугарија и Тракија од друга, и стеченето на историјските услови во времето на пробудувајето на националното самосознавање меѓу јужните словени сет доста за објаснување на развијајето на различно национално самосознавање меѓу јужните словени во Турцко, па и ако се остават на страна друзи, не по малу важни, причини, као та, што историјата на Босна и Ерцеговина готово сосем не се дочекат со историјата на Македонија и друзите во источни словенски страни.

Друго беа односите меѓу Бугарија и Македонија. Тиа две страни имајет једна многу долга меѓа, која преставуваат многу удобни патшча за трговцко и политичво соопшчување. Двете страни не преставуваје от себе краишча на Турцко, а беа стрдини и за тоа во нив односите меѓу турци и русини беа исти, как во једната, така и во

другата страна. Така и во црковен однос беа словените во Бугарија во истио положај со словените од Македонија. Турците беа господари на бугарите и македонците во политичен и јисвомен, грдите пак во дуовен однос. Ако се прибават и то, да опширните и удобни граници меѓу Бугарија и Македонија свекога содејствувале па по тесни односи меѓу тие две страни до турцкото завојување па Балканскиј полуостров, то лесно ќе можат да се разбират, зашто по разбудените луѓе од Бугарија и Македонија вотре во Турцко и во туѓина работале по една иста програма и преследувале исти цели за препородување на народот во дуовен однос, за одвраќувањето на турцкото—политичен и грцкото—дуовен јарем.

Во времето на националното разбудување на бугарите и македонците ставиле уште три важни фактови, што соопствувале на утврдувањето на бугарцката теорија за народноста на македонците: то сеп: 1, реформата на правописо и литературнио јазик на србите; 2, разработувањето на прашањето за татковината на старо-словенцкио јазик—јазик на преводите на св. св. Кирил и Методија, во вреа со развивањето на изучувањето на словенството; 3 патувања по Балканскио полуостров до последната руско-турцка војна отчасот со научни цели, отчасот за запознавање со возродувањето на словенството, кои се претписувале на работејето на панславистите, от кои мнозина се беспокиле во Европа.

Реформата на Вук Караџиќ имаше голем значај не само за србите, но и за македонцкото прашање. Српцкио литературен јазик до Вук беше брланица от старо-словенцки, српцки и руски елементи. От српцките особности во него господствувае тие на источно-српцките говори, што се доближувајет до македонцките. Старо-словенцките и источно-српцките елементи на српцкио литературен јазик до Караџиќ беа многу удобни да го направат него опшч за свите јужни словени, особно за србите и македонците. Но Вуковата реформа је расипа таја можност. Вук вовеле фонетичен правопис. Во основа на литературнио јазик се кладе не источно-српцкото наречје од делешна средна, источна или јужна Србија, или от така веланана Стара-Србија (Македонија зад Шар-планина до Ново-Пазарскио санджак), ами јужното или некавцко на-

речје од Босна, Ерпеговина и денешна западна Србија. Со таја реформа правилно и нормално српцко, достоино да бидит воведено во литературно употребување, се признавае само особностите од јужно-српцкото (некавцкото) наречје. Источно-српцкото веќе содржаше отклонувања во страна на бугарцкио јазик, а западно-српцкото или икавцкото—отклонувања во страна на хрватцкио јазик. Говорите на источна Србија веќе се признавале за бугарцки. Свите словенцки страни во Турцко, осем Стара-Србија, Босна и Ерпеговина, се признавале за бугарцки. Македонија за Вук Караџиќ беше страна бугарцка. Тој беше собирал образци на устна народна литература од Македонија, кои и беше впечатал во неговио «Додатак к С.-Петербурским рјечницима свију језика», као бугарцки. И тава, Вуковата реформа кладе една стена меѓу србите и македонците: по таја реформа излезе, оти последните во очите на србите и во своји очи сеп срби.

Реформата на Караџиќ има уште и друг значај. Во времето на таја реформа се беше разбудил помеѓу словените, особено западните и источните, голем интерес кон живната народност, народна литература, старата писменост и народната историја. Со таја цел се собирае народни песни, народни приказни и стари ракописи. Изучувањето на народната старина и собирајето стари ракописи и доведе словенцките учени до изучувањето на старо-словенцкио јазик и неговата историја. Тува се појави и прашањето за литературното работење на св. св. Кирил и Методија и за преведените од нив книги: кога, каде и колку книги сеп преведени од нив? За да се решит прашањето, каде јет направен преводот на нив старите книги словенцки, и на чиј јазик се развивала нив старата словенцка литература, или прашањето за татковината на старо-словенцкио јазик, беше потребно изучувањето на живите словенцки јазици. Вуковата реформа и тува послужи на бугарцката теорија за народноста на македонците. Фонетичнио правопис заједно со некавцкпната во основа на српцкио литературен јазик беа доста, за да се одбележит лесно, кои јужно-словенцки наречја и говори сеп српцки и кои не сеп. Свите не српцки јужно-словенцки наречја и говори от среднио и источнио дел на Балкан-

цкио полуостров без крстени со едно име—бугарцки јазик. Само првите словенцки учени, кои не и знајса тие наречја и бројо на словените, што зборувае на нив, го нарекоје бугарцкио јазик наречје на српцкио. Така по Добровцки излегуваше, оти старо-словенцкио јазик јет српцко наречје от Солунцко.

Но веќе Востоков, на основа на употребувањето на носовите гласни во старо-словенцките и средно-бугарцките ракописи и на живната замена во српцкио и рускио јазици и во писмените паметници от тие јазици: Ж со У и Џ со Ђ во првио и Ј во вторио, дојде до заклучок, оти Ж и Џ биле одделни носови гласни, што одговарале на подците А и Е и се произносувале као носови: О и е. Таја особеност не јет ни руска ни српцка, значит и свите паметници со правилно или неправилно употребување на носовите гласни звукови сеп само по стари и по поздни од једен истп јужно-словенцки јазик, а то јет бугарцкио. Нејкет зборови, оти Вуковата реформа и направил по убедителни соображејата на Востоков. По Востоков, татковината на старо-словенцкио јазик јет Солунцко и солунцките словени излегоје, по него, бугари.

И тава, редом со реформата на српцкио литературен јазик, важен признак за изучувањето на јужно-словенцката јетиографија става судбата на носовите гласни во ракописните паметници и во јужно-словенцките наречја, на која придавање словенцките учени и уште придавајет голем значај. За једна од нај характерните особности на српцкио јазик се бројит замената на Ж од нај старо време само со У. Сопштествувањето на носовио глас Ж и свите друзи негови замени, осем со У, сеп доста, за да бидат једно наречје или једен ракопис исклучени от српцкио јазик и да бидат признајени за не-српцки. По тоја мерило свите македонцки наречја и говори беа не-српцки, значит, беа признајени за бугарцки. Така погледнаје на работата и дружите слависти по Востоков, као: Копитар, Миклошиќ, Шафарик и по ниви готово свите слависти до сега *). Првите двајца не беа согласни со мислењето на

* Проф. А. И. Соболевски и до сега Миклошиќот наглед го признават за српцки, а на старо-словенцки паметник, заради честото употребување во него, редом со Ж, замената со У.

Добровски, да јет бугарскијо јазик наречје от српскијо и дајет, значит, старо-словенскијо јазик—српски. Но тие не беа согласни и со мнението на Востоков, да јет старо-словенскијо јазик—старо-бугарски. На место тие две теории за татковината на старо-словенскијо јазик, тие извадија треќа, по која тој јет старо-папонски или старо-словински. За да докажат својата мисла, тие изучавае живите словенски јазичи, и во нив барае елементите на старо-словенскијо. От свите нови јужно-словенски јазичи за нај оддалечен от старо-словенскијо во фонетичен однос го најдоа српскијо јазик; по блиски от последниот до старо-словенскијо јазик беа признаени бугарските наречја и словинскијо јазик, со таа разлика, што последниот јет по близок и во морфологичен однос. На таква основа се правеше заклучок, оти некога словинците и бугарските словени составуваа једен народ, но биле разделени со втргнувањето на србо-хрватите помеѓу нив. Бугарскијо и словинскијо јазик биле само наречја, што произлегаа от старо-словенскијот јазик. Св. св. Кирил и Методиј направиле преводот на свештеника книги на Плавлија и зато јазико на нив старее старо-словенски книги треба да се бројат за национални или старо-словински. Понатаму теоријата на Кошитар и Миклошиќ сета јет веќе оставена од учениците, но она за својото обосновавање послужи као важен мотив за изучувањето на живите јужно-словенски јазичи и наречја. А тоа изучување приваде кои одбележувањето на големо родство меѓу бугарските и македонските наречја. Се покажа, оти и македонските и бугарските наречја не само се разликуваат слично от српскијо јазик, не само не го заменуваат **Ж** со **У**, но изгубиле многу форми от склонението и сировувањето и употребуваат граматичен член. По свите тие особености македонците и бугарците наречја образуваат једна јазична територија, једна општа група, одлична не само от српскијо, но и от свите други словенски јазичи. Та група беше крстена — бугарски јазик. И така, во науката се создаде мислење да сет македонците по јазик и народност бугари.

Наоѓението многобројни старо-словенски и средно-бугарски ракописи во Македонија уште повеќе потврди бугарската теорија за народноста на македонците. Многобројноста от стари ракописи се објаснуваа као доказателство

на догвореното господство на бугарско културно влијание во Македонија, кои би могло да и побугарат македонците, ако тие и да не биле од једен народ со бугарските словени во време на преселувањето својо на Балканскиот полуостров.

По тој пат составените заклучоци за современата јужно-словенска јетнографија беа пренесени и на историјата јетнографија. Така Шафарик и другите историци, зборувајќи за историјата на јужните словени, за бугарски словени и бројат свите оние словенски племиња, от кои се образува подоцна бугарскиот народ. И така, историците и сојединувае судбите на Македонија со судбите на Бугарија од старо време. Исто така и во културно-историјски однос готово једнакво се приплетувае судбите на Бугарија и Македонија: Македонија је владеела бугарски царови, царопите и народот во Македонија се викаа бугари, во Македонија господствуваа бугарска редакција на старо-словенскијо јазик и многу друго.

На таков начин, развивањето на словеностајството се соопроводувае со развивањето на сознавање иужда од дружно работење от свите словени за достигнување општо-словенски национално-политички цели. Тоа движење јет познато под името «панславизам». Панславизмот поддржувае, повеќе морално, стремиште на поробените словени да го сваќат политичкиот и дуовен јарем. Успешната борба на разбуденото јужно словенство за народни и човечки правини се приписувае од западно-европейците на работењето на панславистите и обрна на себе гледо на цела Европа. Мнозина европејци го искрестосаа Европејцот Турцко за да се запознајат со положението на ристаните и со работењето на агентите на панславизмот. Свите тие патници-иследувачи во једен глас рекоае, да сет македонците—бугари и со тоа, мнението, што господствувае до тогај во словенската наука, беше широко популаризувано по цела Европа.

Така се создаде бугарската теорија за народноста на македонците и владеја во науката и општественото мислење без конкуренција до С-Стеванскијо договор. Но теќеието на историјата му извади на неја два нови конкурента во лицето на грцката и српската теорији, от кои последната со своите сериозни возрадувања је потклати од основа.

(Продолжете го во следниот број).

Ж. Мисирков.

Список села од јужна Македонија
(Пазарцно, Солунцно, Гевг'елмицно и Нуношко *)

I. Селата одваде (од десно, на запад) од Вардар:

№	Името на селото	Јазикот	Числен или селишта селска	Колку куќи	База
1	Длаучево	турци	селска	15	солунцка
2	Ковачево	»	»	15	»
3	Илиџијево	македонци	числен	30	»
4	Долната Мала	»	»	100	»
5	Стреќната Мала	»	»	25	»
6	Горно Буџаково	»	»	200	»
7	Липадица	»	»	25	пазарцка
8	Рампа	»	»	20	»
9	Бозец	»	»	103	»
10	Петрево	»	»	110	»
11	Бубаќово	»	»	30	»
12	Орзарица	»	селска	50	»
13	Влаѓани	»	числен	15	»
14	Даболо	»	»	15	»
15	Војница (оттврде од Вардар)	»	селска	300	тивешка
16	Дрвено	»	числен	20	пазарцка
17	Извор	»	»	10	»
18	Шибаница	»	селска	60	»
19	Сово	»	»	250	»
20	Турѓани	»	»	150	»
21	Тумба	»	»	30	»
22	Тумба	»	»	60	»
23	Шипљаре	турци	»	100	»
24	Бушиново старо, ...	македонци	числен	?	»

*) Објаснителна забелешка за тој список и за Солунското раниште, со планскиот, што го окружуваат, ќе бидат дадени во другот број на „Вардар“.

№	Името на селото	Живеат	Числен или земната селска	Болку ку'и	Базис
25	Кушиново ново	македонци	селска	20	пазарска
26	Баниново	»	чюлки	12	»
27	Тасришево	турци	селска	10	»
28	Грубница	македонци	чюлки	40	»
29	Литови	»	»	35	»
30	Гираварци пазар.	»	селска	43	»
31	Дибово	»	чюлки	10	»
32	Гумбидже	»	селска	100+ (200 кобалина)	»
33	Приа Река	»	»	115	»
34	Варовица	»	»	160	»
35	Ливада	власи?	»	1000	тквешта
36	Крива	»	»	350	»
37	Петгас	македонци	чюлки	56	»
38	Равна	»	»	15	»
39	Цигарево	македонци	»	10	пазарска
40	Радомир	»	селска	40	»
41	Дашан	»	»	15	»
42	Аларе	»	чюлки	23	»
43	Чаушлија	турци	» (кочаца)	10	»
44	Постола	македонци	чюлки	80	»
45	К'яриново	македонци	чюлки	20	»
46	Пазар (Давиде-Вардар)	»	»	»	»
46	Пилурич	македонци	»	20	»
47	Крушаре	»	»	30	»
48	Курнушор	»	селска	80	»

II. Славничата:

1	Ветия Пазар	македонци	чюлки	35	пазарска
2	Водриштя	»	»	80	»
3	Владжа	»	»	13	»
4	Пргас	турци	»	10	»
5	Карибница	македонци	»	30	»
6	»	»	»	»	»

61.18

№	Името на селото	Живеат	Числен или земната селска	Болку ку'и	Базис
7	Кадино Село	»	»	80	»
8	Свети Г'орге	»	»	30	»
9	Лозаново	мак'и турци	»	15	»
10	Трибулчево	турци	?	20	»
11	Карадзјино	макед.	чюлки	20	»
12	Г'улчево	»	»	50	»
18	Грдишето	»	»	10	»
14	Обр	4 воденици	»	»	»
15	Басаларе	турци	селска	30	»
16	Сирајтово	»	»	120	»
17	Дажичаре	макед.	чюлки	3	»
18	?	»	»	»	»
19	Врбиан	»	»	30	»
20	Ианджево	»	»	10	»
21	Мавремово	»	»	15	»
22	Волото Село	»	»	6	»
23	Попово Село	»	»	8	»
24	Тудурче	»	»	60	»

III. (Мегленцијата) Меглен:

1	Свети Илија	мегленци	селска	120	»
2	Калиница	мак.латурч.	половничата	»	»
3	Булудеи	»	селска	»	»
4	Пранина	копан	»	»	»
5	Дипариново	мегленци	чюлки	50	»
6	Чешпгас	»	»	30	»
7	Голото	»	»	40	»
8	Долно	турци	селска	50	»
9	Власи	»	»	10	»
10	Мустанд-Агово	мегленци	чюлки	30	»
11	Врежут	»	»	25	»
11	Врежут	мак'и турци	»	25+30	»
12	Пранина	турци	»	30	»
13	Пилгор	мак'и турци	»	10+10	»

61.19

IV. Отпаде од Вардар.

№	Името на селото	Живеат	Числен или земната селска	Болку ку'и
1	Г'евгелија (пазар)	мак' и турци	селска	300
2	Валандово (пазар)	»	»	300
3	Мут	»	чюлки	30
4	Јавата	»	»	30
5	Гудате	»	»	60
6	Малетково	»	»	20
7	Мравци	»	селска	60
8	Удово	»	чюлки	10
9	Давидово	»	»	10
10	Градец	»	»	20
11	Кисоура	»	»	20
12	Петрово	»	селска	30
13	Сибовица	»	»	100
14	Габрово	»	чюлки	20
15	Калусково	турци	селска	500
16	Серменија	македонци	»	60
17	Кочице	власи	»	60
18	Уча	»	»	30
19	Буна	»	»	30
20	Д'убница	»	»	250
21	Ошпа	»	»	100
22	Берисавци	»	?	20
23	Мачиново	мак' и турци	селска	200
24	Стојаново	»	»	200
25	Вогданци	»	»	200
26	Орбовица	»	»	50+50
27	Карицуле	»	»	35+35

V. Кукуншка Казан (от Букум надолу):

1	Букум, град	мак' и турци	селска	2000
2	Алчи-Кисе	»	чюлки	20
3	Карица-Када	?	?	30
4	Албар-Б'ои	мак' и турци	?	40+20
5	Салианово	македонци	?	20
6	Идшиларе	мак' и турци	?	70
7	Тол-Бас	?	?	10
8	Али-Джалар	?	?	20

Землен во 1900 год. К. Мисирков.

61.20

Народни песни.

I.

Ванут-Крад'ут.

„Тилал личе, веле, Цара-Сулимана,
 Да са берат, веле, турци и каура
 Ем проклети чифута и безверни, Гиди, Гупци:
 Гулем миджлиш ки да се права“.
 Шо се субрале турци, каура
 Ем проклети чифута и безверни Гиди, Гупци.
 Тогај што му веле Цара-Сулимана:
 „Абре миджлишлин, сата вери,
 Арно шо се субрвта тува!
 Јазе сакам јдно јунак да се јудбере,
 Идно јунак да се јудбере јут вазе;
 Јон да гу фате на Вану-Крад'ут
 И да гу дунесе прид жене;
 Јон ки дубие гулем бакшиш, три града:
 Идно град ки беда града Софија!
 А друѓут грат ки беда града Сулуна!
 Ја друѓут грат ки беда града Стамбола:
 Мојта столицина ки му а дадам на него!“
 И тогај, братко, тија миджлишликите,
 Ка му рече за Вану,
 Си ј прилападе нјини бради,
 Ем му рекше на Цара-Сулимана:
 „Немиш рудено такво јунак јува твојта држава,
 Што да гу фата на Вану, да гу дунесе прид тебе,
 Оти Вану-Крад'ут на лутн амкиа му плуја уз устата,
 Не јутки јунак да сајдиса“.
 Тогај Цара-Сулимана се јуплашил,
 Јоти му рекше: „нема рудено такво јунак јува твојта држава!“

Тогај, братко, идно Турче-Босналиче,
 Јутдека било затворену уз апсаната,
 И тогај тоја Турче-Босналиче
 Се развикал јутдека бил уз замкана,
 Се развикал на апсанджикита:
 Оди да му речеш на Цара-Сулимана,

Неска ми гу башладиса мојото кабаат,
 Да одам, да му гу фатам Вану,
 Да му гу дунесам прид него,
 Да му се пуклона, като млада нивеста,
 Да му се пуклона прид него!“
 И тогај Цара-Сулимана шо се развикува:
 „Извадејте гу тоја јунак да гу видам!“
 Ка гу извадија прид него,
 Шо му веле Цара-Сулимана на Турче-Босналиче:
 „Абре Турче, веле, Босналиче!
 Јас ќе ти дадам три града бакшиш на тебе,
 Ти да ѝ пувелиш:
 Идното грат ки биде града Софија,
 Ја друѓут грат ки да биде града Стамбола,
 Ја друѓут грат ки да биде града Сулуна!“
 Тогај му веле Турче-Босналиче:
 „Варај цару, веле, нашу гуспударо!
 Несам дустојно јас да ти седнам на твојата стулнина,
 Туку јазе сакам да ми гу башладисеши мојту кабаат,
 Јас да одам да гу фатам Вану,
 Да гу дунесам прид тебе,
 Кату млада нивеста да ти се пуклоне!“
 И тогај му веле Цара-Сулимана:
 Хајда оди, веле, Турче-Босналиче,
 Да ми гу дунесиш, веле, Вану прид мене!“
 Тогај му веле Турче-Босналиче:
 „Варај, веле, Цара-Сулимана, нашо Гуспударо!
 Јазе сакам оште идна ларкдија на да речам;
 Јазе сакам тримина јунака, кату мене, да са јудберат
 Кога ки кинисиме да ојме најада Бановата држава,
 Три дена и три нојки лат да одиме,
 Пат да не шардисат;
 Три дена три нојки да јадат да пијат,
 Да не се јупијат, ем да не се јупсијат!“
 — „Варај Турче-Босналиче, јутдека ки знајам
 Јазе да ти најдам јоште тримина јунака,
 Јуанди кату тебе?
 Јазе толку аскер имам долу;
 Слезе се да си јудбериш тримина јунака, кату тебе!“
 И тогај, братку, шо се слизе Турче-Босналиче,

Шо си јудбра тримина јунака,
 Кату негу утскору пугурчени.
 И пак му оде на Цара-Сулимана и му воле:
 „Варај царо, веле, нашо гуспударо!
 Оша идна ларкдија имам да ти речам на тебе;
 Ти да ми најдиш читири којна,
 Помалца да ходат, повечје да летат!“
 Тогај му веле Цара-Сулимана:
 „Абре Турче-Босналиче, утдека знајам јазе да најдам?
 Имам јазе долу толку тавли којна;
 Слезе да си јудбериш читири којна,
 Помалце да одат, повичје да летат.
 И тогај Турче-Босналиче,
 Шо се слизело долу на тавлите,
 Да си јудбрало читири којна,
 Помалце да одат, повичје да летат.
 И пак му оде Турче-Босналиче на Цара-Сулимана:
 „Царо, веле, нашо гуспударо!
 Оше идна ларкдија имам да ти речам;
 Ти да ми искројеш идна руба калуѓерцка,
 К'и се применеме, да се чиниме млади калуѓерчија,
 И ѝ ни зевиш идно синджир ут сидумдесит оки
 И идно топуз ут сидумдесит оки,
 Идно куприник гајтан ки ни зевиш, царо, нашо гуспударо!“
 Царцка рџка длга:
 Дур да рече, тија шелва јувтасале.
 И така, кинисаје они да јодат
 Најада Бановата држава;
 Ка утидија на Бановата порта,
 Фатија сл да се вртат, да се сукат,
 Не можат да флезат.
 Тогај, братко, веле, шо станала
 Бановица дос-нивеста,
 На вишни дивајне се качила,
 Шедба да се шета.
 Шо си пуле надвур уг поргата,
 Идни калуѓерчија тамо, слда се вртат.
 Тогај се развикала Бановица дос-нивеста:
 „Абре Вану, Вану-Крајо!
 Арам да ти беда јута ракија, шо ја пијеш,

И рујно благо вино!
Шо не испаѓаш дунавур да видиш,
Шо вија људа на наште порти, шо се вртат?
Като не ми се пулат толку арни!*
И тогај скуќна Банут-Краљут;
Шо си грабна тешук тулус ут сидумдесит оки,
Да испадна ду портите;
Ка испадна ут вратта надвур,
Сака да мана, да і пугубе;
И тога Турче-Босналиче,
Душманут, ногу риджажија,
Фати да му са пуклунува, падни-стани, прид негу;
Раќа і кулено му бакнува:
„Аман Бано, веле, Краљо,
Да не маниш, веле, назе да ни погубиш;
Ти са молам, веле, Бано;
Нија дуидеме, веле, пут твоите крила да се скријме:
Нија кога беа млади калуѓерчија,
На пушта војска су сила на зе;
Да дуидеме сега пут твоите крила,
Нија да се скријме!*
И тогај му веле Бано-Краљут:
„Ајде млади калуѓерчијне,
Ако сте дуидени за арно,
Свети Јован арно да ви дада!
Ако сте дуидени за лошо,
Па свети Јован пишан на вас дапумага, па напкун на мен!“
И тогај, братко, ѝ зе уантра,
Сиднаа на јадејна, на пијејне.
Ка сиднале на јадејне и пијејне,
Три дена и три нојки іадат пијат,
Ниту са упиват, ниту заспуват.
На трита дена и трита нојки
Шо гу нападнала тешка дремка на Бано-Краљут.
Ка гу навалила тешка дремка,
Што му вела на тија млади калуѓерчија:
„Варај калуѓерчија, іас ки одам на вишни дивајна,
На вишни дивајна малца ки заспам;
Малца ка ки приспијам,
К'и іадиме, ки пијиме, дудека ки живиме.“

61

61.24

И тогај Турче-Босналиче,
Душманут, ногу риджажија,
Фати, падни—стани прид Бано;
Ем му веле Турче-Босналиче:
„Варај Бано, веле, нашо краљо!
Ти се молам, веле, да не станиш угтува,
Зара ако не оставиш, ки се изгубиме ув твојата држава;
Туку легни тува крај назика,
Малце нешто да преспииш,
Пак није ки те скорниме!“
И тогај му веле Бано-Краљут:
„Хај, да дада Господ и свети Јован,
Понаприт на вас да пумага, па напкун на мен!“
И лигна, заспа.
Тогај Турче-Босналиче, душманут,
Извади дробен синджир ут сидумдесит оки,
Му а курдиса алка на вратут,
И тогај, братко, извади купринин гајтан,
И му врџа за мрамуровцкунту дирек,
И тогај му удри идна тешка клопа;
И скоќна Бано на іуначки нози,
Фати да тегле на пушти бели раџи,
Купринен гајтан да скине,
„Тегли, тегли, веле,—купринен гајтан
Ув коски флева, не се скинува!“
И тогај веле на тија млади калуѓерчија:
„Ајде млади калуѓерчија,
Свити Јован пишан на вас да пумага
Па напкун на мене!
Ајде нусејте ме, каде ки ма нојсте!“
И канисале да идат наќада Стамбола града:
Помалца ходат, повичко пудлитнуват.
И ка уфтасале на града Стамбола,
Ка приближиле, псена си запијал:
„Не се радум сус Бано, шо гу несам,
Туку се радум сус Бановата држава,
Оти іас ки седнам на неја!“
И се качиле на вишни дивајне.
Шо гу сиднале Бано прит Цара-Сулимана.
Тогај му веле Цара-Сулимана:

61.25

„Варај Бано, веле, нија идна лакрдија
Има тебе да те іупитам:
Кога бехма на пушта војска со тебе,
Тамо имаше иден іунак,
Сива којна имаше, іув сиву убличено,
То сакам да ми гу кажиш, кој беше?
Мошна ѝ тепаше, іузбашијте!
Тогај му веле Банут-Краљут:
„Варај Царо-Солимано,
Прит тебе седам, веле, страут ти гу немам!
Как ме питаш, така ќе ти кажам;
То шо мошна ѝ ловише на іузбашијте,
Тоја беше Дујчин-гусудар ут града Сулуна!“
Пак му рече Цара-Сулимана на Бано:
„Абре Бано, веле, Бано-Краљо!
Іазе ки те упитам, оше идно ки та упитам;
Идно имаше ув бело убличено,
Мошне ѝ тепаше на бимбашијте;
Кој ки да бише тоја?“
— „Варај Царо, Царо-Сулиmano!
Прит тебе седам, страут ти гу немам;
Как ма питаш, така ки ти кажам!
То, шо мошна ѝ тепаше на бимбашијте,
Тоја беше Марко-дилија ут Прилипа града!“
И тогај пак му веле Цара-Сулимана:
„Абре Бано, веле, Бано-Краљо!
Оште идно има да те упитам;
Идно имаше, веле, ув црно убличено,
Црна којна віајше,
Мошна ѝ тепаше на царувито:
Кој беше тоја?“
— „Варај Царо, веле, Цара-Сулимана!
Как ма питаш, іас ки ти кажам:
То, шо бише ув црно убличено,
Црна којна віајше,
Мошна ѝ тепаше на царувито;
Тоја беше Бано, шо седа прит тебе!
Мошна ѝ тепаше царувито!“
И напкун па гу упита оша идна лакрдија:
„Абре бано, веле, Бано-Краљо!“

61.26

Кога бехме, веле, на та пуста војско,
Иако имах тамо едно дете;
Ка гу фати, веле, ти, сакам да ми кажиш, шо гу чини?
Тогај му веле Бано:
„Прит тебе седам, веле, страут ти гу немам;
Иако твојто дете, ка гу фатих,
Гу сичех на дванајсет парчиња,
Гу дадох на дванајсет хрта, да гу јадат!“
Напкун пак му рече Цара-Сулимана на Бано;
И тогај му веле: „Абре Бано, веле,
Иако да не се скријат пуд едно камилско самар,
Да ме фатише ти, шо ќе ми чинише?“
— „Абре царо, веле, ништо не ти чини на теб’,
К’и те сечих на дванајсет парчиње,
К’и те кладих на дванајсет раскриници,
На теб’ да те пужалиа, на меј да ма пуфалиа!“
И тогај му веле Цара-Сулимана:
„Трагнајти гу, веле, воа душман уттува,
И нусејти гу на рамни чаире,
Закупајти гу ду мишки,
Сичејти му а главата на него,
Сичејти гу на дванајсет парчиња,
Кладејти гу на дванајсет раскриници;
Негу да гу пужајат, на Турче-Босналиче да гу пуфајат!“
И така, братко, уттан ка гу извадија,
Гу нусија право долу, на рамни чаира,
Гу закупаја дури ду мишките.
И така, братко, се набра там кои знаја колку аскер,
И зафатија да маат на негу,
Да му сечат главата.
„Ка фатија да маат, веле,
На сата сабиите му се кршат,
Неговата глава на пага!“
И тогај се насмијал он пуд мустаки:
„Ајде, арам да ви биде лебут, шо гу јајте на царут!
Идна глава, веле, дујде,
Не мојж’те да ја загубите;
Туку кабаат немате!
Мојата мајка, душманка, кабаат има:
Мајгија ми има чинето,

Чужда сабија меј да не ма фата!
Туку идно да се утбере,
Он да ходи, мојта сабија да зева,
Да ми а сечите мојта глава,
И јас да се уткинам и вија!
И тогај Турче-Босналиче, душманут,
Па виана којна пеливана.
Ка виана Турче-Босналиче,
Утида он да зева сабија кулаклија;
Ка утида тамо на банувите дроре,
Шо му веле на бановица, дос-нивеста:
„Варај бановице, веле, дос-нивесто!
Дај сабија кулаклија на Бано,
Дај и којна карамана,
К’и му ѝ носам на Бано-Крало,
Оти гу кладеја негу на идна држава, он да пувеја!“
И тогај му веле бановица, дос-нивеста:
„Нај ти сабија кулаклија, нај ти којна карамана;
Иако знајам сега, када негу ќе гу кладат:
Туку ајде сега носи му ѝ вија,
Па јела напкун да се кирдосаме!“
И тогај тоја Турче-Босналиче
Гу виана бановото којна-карамана;
Уддека утида уф три дена нанак,
Уф три саата уфтаса навака!
Ка дујде таму Турче-Босналиче на Бано,
Фатија сега да се мјчат да јутворат сабијата.
Сата се поредија, не можав да јутворат сабија-кулаклија!
И тогај Бано пак се насмија пуд мустаки:
„Шо му веле, варај, веле,
Толку шо сте (се) набрале тува,
Арам ди му гу јајте лебут на царут!
Идна сабија, веле, не мојж’те да јутворите.
И кога, братко, шо му веле,
Немите кабаат вије, мајка кабаат има:
Мајгија му има чинету на мојта сабија,
Чужду чувек да не ја утвора!
Туку пуштејти ми левата рака,
Да а фатам малца, да се утвори,
Да ми а сечите главата,

И јас да се уткинам и вије да се уткините!
— „И тие, веле, му а пуштија левата рака,
Па он ливичар да биде.“
И така, ка а фати те сабија-кулаклија,
Оште фатјиви се, се утворила.
Ка скујна на јумачки ножи, да рипна,
Идиш ка мене, на десте пага
Сабијата нима да се напни!
И така, братко, тоја Турче-Босналиче негу пикасувало:
Кога му се фати арас бановата којна,
Да спресе да бега напад Цара-Сулимана!
И тогај, ка му се раваниа Бано
На неговата којна-карамана;
И тогај којна-карамана се вриа:
Не бега навака, туку бега навака негу;
И тогај му нуси Турче-Босналиче пријд Бано!
Ка гу фати на Турче-Босналиче,
Да гу удри уд земин,
Три старши уа земин се закувало!
И така, му (се) шутна Бано арас којнут,
И ка гу сарте којнут,
Да му утиде прит Цара-Сулимана;
И Цара-Сулимана фати пријд негу
Рака и кулаку да бакнува.
„Амај, Бано, веле, јај чини, ти нима чини;
Колку земин синаш, ошта да ти давам;
Туку ти се мајам, нима не напјеси!“
Тогај му веле Бано:
„Ајде пак да те уставам,
Ниту земин ти сакам, ниту теб’ те сакам
Туку јај саја идно сини:
Дур да си одиш на местото,
Ти на мен да ми плајдиш!“
И на јинисал да си ода,
Три нидали арасе пужинало, дурн да си ода.
Уд јек пасо, рд Гбосут адрова.
Ож Пазарико. Замисал Х. Мисиркоб.

II.

Дали се чуло и разбрало!
 От каешчо самце угрева,
 До каешчо самце задува!
 Срдце угрева на исток;
 Самце задува на запад,
 На таа висока планина,
 На таа широка рудина,
 На таа трева зелена,
 На таа вода студена!
 Таму има студен кладенец,
 И честна трпеза ставена,
 За трпеза седи Свети Илја,
 До него седи Свети Јован,
 До Свети Јована—сестра Марија,
 В рдце го држи Ристоса.

Паднале сини облаци:
 Затрпе небо, затрешчи,
 Силен грат падна од небо:
 Писна Марија да плачи:
 „О мале, Боже, до Брга!
 Шчо те ова чудо од Бога,
 Ристоса ќе ми го земат!“
 Одговори Свети Јован:
 „Не плачи, Марије, не тужи,
 Ахо ти го земат Ристоса,
 Тој ќе ти се занат научи,
 Таму да прават мостови,
 За грешни луѓе да враќа,
 Во рај Божиј да олат!“

III.

„Три дна се готани да одиш,
 Да одиш туѓа туѓина,
 И мене не ми казуваш,
 При кого ќе ме оставиш!
 Ел' при твою татко и мајко,
 Ел' при твоја мајка и мајка,
 Малевн надвор до двора,
 Погледај горе на небо,
 Да видиш' небо без ѕвездки,
 Така сум јаска без тебе!
 Погледај поле широко:
 Како те поле без трева,
 Така сум јаска без тебе!
 Погледај горе ридови,
 Па види јазна без мајка:
 Како јазна блеј без мајка,
 Така ќе блејам јаска по тебе!“
 — „Е, мајко млада несесто!
 Не зброви! такви зборови,
 И не ми крвај јазови!
 Јас ќе ти купа три билбила;

Кога ќе сама нечераш,
 И ќе помислиш за мене,
 Билбило ќе ти запева:
 И марако ќе ти помини!
 Кога ќе сама легиуваш,
 И ќе помислиш за мене,
 Друго билбило ќе ти запева:
 Марако ќе ти помини!
 Кога ќе сама стануваш,
 И ќе помислиш за мене,
 Трево билбило ќе ти запева:
 Марако ќе ти помини!“
 „— Да гијам, лудо и млада!
 Шчо збороваш такви зборови?
 Кога ќе дојдеш в туѓина,
 И ќе помислиш за мене,
 Кога ќе само легиуваш,
 Земи си камен до тебе:
 Ахо ти марако от камен помини
 И мене ќе ми од билбило помини!“

Село Буково
 (Битолицко).

Зависал Д. Николов.

Современ живот.

I. Македонија.

Во Македонија летово, шчо помина, биде, во сравање со поминатите лета, по спокоино. Тоа се објаснуват со мнози причини. Који сеп тие, лесно се објаснуват. Нај-право, народот иет во непогодних иднов совршено расипан, на затоа тој не можат повеќе да поддржуваат со пари нивани големи востаниа. Друго, народот загуби својоа вера во можноста да се достигнат со востаниа та цел, за достигането на која тој досега пренесол толку жртви и страдања. Треќо, положението на народот македонци и сега не иет за навидување, мај шчо не бил тој и досега, но сега имаат малечка разлика во сравање со преошното: сега имаат во Македонија натре ошнери, расиани — европејци, и дивилни агенти на Хилми-паша; тоа иет малко во сравање со тоа, шчо се очекуваше до востанието од 1903 година, во тоа иет многу во сравање со то, шчо беше до воведувањето на Мирунцитегките реформи. Четврто и најглавно, летово, као и за свето време од свршувањето на востанието на 1903 година и досега, во Македонија црнуваат магурисјанцива вооружена борба водена по манифестивата и на материјални стретства на националистите пропаганди. При тоа таа магурисјанцива борба во жестокоста и помина свате жестокооти привлекн от турците над расианите, на кои расианите се опираше, барајни од Европа помој, као по слаба, против по силните притесантели — турците. Магурисјанцивата борба во Македонија, не само го ослабуваат македонциниот народ и му готват тибед, не само прават невозможна борба со културни стретства за равноправност на свате народности во Македонија, ами та покажуваат, оти расианите сеп не помалце груби от турците, оти тие сеп не просветени, не жестоки от турците и оти, ако тие добијат власт во рдце, ќе си триет сој на главата једни со друзи и на турците.

Е' се надејаме, оти развивањето на националноото самосознавање на македонциниот народ ќе го направат дејствителноста на пропагандите беспочвена и со тоа ќе се владат врај на зверствата, шчо и вршат над мирните сејани ордниата на тие пропаганди.

II. Словенството.

Русија.

Во Русија станаје два важни собитија, кои не ќе дожднат да се отразат на развивањето и усилувањето на рускиот народ, то сеп: 1, дарувањето от Царот на рускиот народ конституција, по која ќе имаат народни парламенти, преко кои рускиот цар ќе и послушуват нуждите на својо народ, и 2, сврнувањето на војната со Јапонија и заклучувањето на руско-јапонски мирен договор во град Портсмут, Северно-Американските Сојединени Држави. Портсмутскиот договор иет убаво стретен во Русија, зашчо со него се сврнуваат крвопролитната долговремена борба и рускиот народ пак ќе се приемиет за мирниот трид—једнојо залог на преуспевањето насек ој народ. Но тој договор имаат особел значај, као покажувач на силата на Русија. Ова држава зафати једна војна, против полата своја, со једна држава од окологду 15000 километра далека од Европска Русија. Јапонија со години се готвила за војнава, беше блиска од бојното поле и плаше морци пат за прајвајне војска, амундиција и провијант, а Русија, осем шчо беше на 12000 километра далеку од бојното поле, осем шчо не беше приготвена за војна, требеше свата своја војска и вооружејне и провијант да и припат во Мајдзурмиа по једен железен пат. Се разбират, оти свате шансови за успех беа и на суша и на море на страна на јапонците. И вистина јапонците во свата војна одржави пед ред војени успеши. Но Портсмутскиот мир покажуваат, оти при све тоа Русија сиостават голема и силна воена држава, која нишој пат нема да допуштит мир, несогласен со нејното величие и нејната државна чест. И на вистина по Портсмутскиот мир јапонците зедоа од русите само јужниот дел от Сахалин, војшчо пред 25 години беше бил јапонци. По Русија не даде ништо једна пара контрибуција! Со Портсмутскиот мир требит да останат доволно заједно со рускиот народ и свето словенство, зашчо тој сочува честа и достоинството на Русија, толку драгоцени за свето словенство.

